

RIIGI TUGITEENUSTE
KESKUS

Sihtasutus Ida-Viru Keskhaigla
info@ivkh.ee

Tervise tn 1
Kohtla-Järve
31025, Ida-Viru maakond
registrikood: 90003433

17.12.2025 nr 11.2-1/25/5535

OTSUS

finantskorrektsiooni tegemise ja taotluse rahuldamise otsuse muutmise kohta

Riigi Tugiteenuste Keskus (registrikood: 70007340; edaspidi *rakendusüksus*) teeb meetme „Kättesaadavate ja kvaliteetsete tervishoiuteenuste tagamine tööhõives püsimise ja hõivesse naasmise suurendamiseks” tegevuse „Haiglavõrgu tugevdamine riskipiirkonnas” raames finantskorrektsiooni otsuse Sihtasutus Ida-Viru Keskhaigla (edaspidi toetuse saaja või hankija) projekti „Keskhaigla infrastruktuuri kaasajastamine riskipiirkonnas” (projekti nr 2014-2020.2.04.19-0085; edaspidi ka projekt nr 1) ja projekti „Ida-Viru Keskhaigla Ahtme esmatasandi tervisekeskuse loomine” (projekti nr 2014-2020.2.04.16-0009; edaspidi ka projekt nr 2) osas.

Rahandusministeerium viis läbi perioodil 04.10.2021-11.02.2022 projektauditi nr ERF-335/2021, mille lõpparuanne sisaldas audiitorite olulisi tähelepanekuid ning audiitorid tuvastasid projekti kulude kontrollimise käigus, et toetuse saaja ei ole hangete 207043 „Ahtme aktiivravikompleksi ja tervisekeskuse juurdeehitise ehitamine” ja 210578 „Ahtme aktiivravikompleksi ja tervisekeskuse juurdeehitise ehitustööde omanikujärelevalve teenused” läbiviimisel järginud korrektselt riigihangete seaduses¹ (edaspidi RHS v.r) sätestatud nõudeid. Seetõttu kohaldab rakendusüksus projektides nr 1 ja 2 eelviidatud hangetega seotud kuludele finantskorrektsiooni ning **loeb mitteabikõlblikuks kuluks 319 696,14 eurot.**

Otsuse tegemise aluseks on perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse² (edaspidi STS v.r) § 8 lg 2 p-d 4 ja 6, § 45 lg 1 p-d 2 ja 3, § 46, § 47 lg 2, § 48 lg-d 1, 3 ja 8, § 49 ja Vabariigi Valitsuse 01.09.2014 määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord”³ (edaspidi ka ühendmääruse v.r) § 22 lõige 14, ning sotsiaalministri 04.04.2019 käskkirja nr 32 „Keskhaigla infrastruktuuri kaasajastamine riskipiirkonnas” toetuse andmise tingimused”⁴ (edaspidi ka TAT käskkiri) punkt 7.9.1, rahandusministri 23.05.2017 otsus nr 048 „Sihtasutus Ida-Viru Keskhaigla taotluse vastavaks tunnistamine ja rahuldamine”

¹ kuni 14.07.2020 kehtinud RHSi redaktsioon

² vaidluse all oleva TRO ja TAT käskkirja kinnitamise ajal kehtinud struktuuritoetuse seadus

³ vaidluse all oleva riigihanke välja kuulutamise, lepingu sõlmimise ning toetuse taotluse rahuldamise otsuse ajal kehtinud ühendmäärus

⁴ muudetud 13.09.2022 tervise- ja tööministri käskkirjaga nr 117

(edaspidi ka TRO) punkt 11, samuti Rahandusministeeriumi 11.02.2022 projektauditi lõpparuanne nr ERF-335/2021 (edaspidi auditi lõpparuanne), toetuse saajaga peetud kirjavahetus, projekti raames esitatud kuludokumendid (edaspidi KD), mis on loetletud otsuse p-des 1.5 ja 2.5 ning Tallinna Ringkonnakohtu 16.05.2025 otsus haldusasjas nr 3-22-1835 (edaspidi ka kohtuotsus).

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 28.06.2023 otsusega nr 5-23-2 tunnistati Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ § 25 lõige 5 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, millega nähti ette, et § 22³ kohaldub toetustaotluste puhul, mis rahuldati enne 9. oktoobrit 2020.

Projekti nr 1 osas on TAT käskkiri kinnitatud 04.04.2019 ning projekti nr 2 osas on TRO tehtud 23.05.2017. TAT käskkirja kinnitamise ja TRO tegemise ajal kehtinud ühendmääruse redaktsioonis on otsuses kirjeldatud rikkumistele kohaldatavad finantskorrektsiooni määrad ja kaalutlusõiguse ulatus võrreldes hetkel kehtiva ühendmääruse redaktsiooniga toetuse saajale soodsamad, mistõttu kohaldab rakendusüksus projektides 1 ja 2 ühendmääruse v.r.

Tallinna Ringkonnakohus on kohtuotsuses (p 27) leidnud, et tegemist on sisulise, mitte formaalse rikkumisega ning samuti pole tegemist üksnes teoreetilise kahjuga. Punktis 32 on ringkonnakohus leidnud järgnevat: „[V]aidlusalune tingimus tekitas võimalikes pakkujates ka tegelikult küsimusi ning võis seega pakkujate ringi otseselt määrata. Seega on võimalik, et ilma selleta oleks hankija saanud soodsama pakkumuse ja järelikult võis tekkida kahju liidu eelarvele.“ Ühtlasi on leidnud ringkonnakohus punktis 33 järgnevat: „Riigikohtu 28.06.2023 otsust nr 5-23-2 arvestades tuleb korrektsiooni määra kindlaks tegemisel lähtuda ühendmääruse v.r asjakohasest sättest. Ringkonnakohtu hinnangul võiks asjakohased olla ühendmääruse v.r § 22 lg 11 p 5 ja lg 12 või ka eespool käsitletud rikkumisele nr 4 kohalduv § 22 lg 14.“

Eeltoodust tingituna koostab rakendusüksus täiendatud kaalutlustega finantskorrektsiooni otsuse.

1. Hankija on jätnud hankes 207043 kontrollimata hankelepingu täitmise käigus lisandunud alltöövõtjate osas RHS § 95 lõikes 1 loetletud kõrvaldamise alused, rikkudes sellega RHS § 122 lõigetes 5 ja 7 sätestatud kohustusi

1.1 Rikkumise asjaolud

Toetuse saaja on rahvusvahelise hankemenetlusena viinud läbi hanke 207043 „Ahtme aktiivravikompleksi ja tervisekeskuse juurdeehitise ehitamine“ (edaspidi hange 207043). Menetluse tulemusena sõlmis hankija edukaks tunnistatud pakkujaga Astlanda Ehitus OÜ ehitustööde teostamiseks 19.08.2019 hankelepingu maksumusega 15 749 373,82 eurot km-ta.

STS § 26 kohaselt on toetuse saaja kohustatud järgima riigihangete seadust kui ta on hankija RHS-i tähenduses. Käesoleval juhul on toetuse saajaks Sihtasutus Ida-Viru Keskhaigla, kes on avaliku sektori hankija RHS v.r § 5 lõike 2 punkti 4 mõistes ning sellest tulenevalt peab järgima RHS-is sätestatud korda.

Rakendusüksus kontrollis sõlmitud hankelepingu täitmist ja tuvastas, et edukas pakkuja OÜ Astlanda Ehitus kasutas alltöövõtjatena isikuid, kellel esines maksuvõlg, kuid hankija jättis pakkumuses esitatud ning hankelepingu täitmise käigus lisandunud alltöövõtjate osas RHS v.r § 95 lõikes 1 loetletud kõrvaldamise alused kontrollimata.

Maksuvõlaga alltöövõtjad olid hankes 207043 järgmised:

- 1) Elkam Ehitus OÜ

Lepingus kasutatud periood 11.11.2019-30.11.2020, maksuvõlg lepingulise suhte alguses 11 985,90 eurot, rahaline osa lepingust 374 864,22 eurot;

2) Veltmor OÜ

Lepingus kasutatud periood 12.01.2021-10.09.2021, maksuvõlg lepingulise suhte alguses 7 858,25 eurot, rahaline osa lepingust 49 422,18 eurot;

3) FIRE PROOF Osäühing

Lepingus kasutatud periood 19.10.2020-20.09.2021, maksuvõlg lepingulise suhte alguses 100 851,58 eurot, rahaline osa lepingust 27 324,50 eurot;

4) Biohouse Eesti OÜ

Lepingus kasutatud periood 19.03.2021-19.09.2021, maksuvõlg lepingulise suhte alguses 0 eurot, kuid 8 644 euro suurune maksuvõlg 23.03.2021 seisuga, rahaline osa lepingust 91 714,72 eurot;

5) ASC Ehitus OÜ

Lepingus kasutatud periood 01.07.2020-09.07.2021, maksuvõlg lepingulise suhte alguses 0, kuid 6 165,33 euro suurune maksuvõlg 30.10.2020 seisuga, rahaline osa lepingust 95 881,68 eurot.

Riigihangete registrist on muuhulgas tuvastatav, et pakkumuses nimetatud alltöövõtjate AS Magma ja Ecomatic AS-i ning kõigi hankelepingu täitmise käigus lisandunud alltöövõtjate suhtes teostas hankija kõrvaldamise aluste kontrolli alles pärast projektiauditi toimingute ja rakendusüksuse poolt järelevalvemenetluse alustamist ehk enam kui kaks aastat pärast hankelepingu sõlmimist.

Samuti tuvastas rakendusüksus karistusregistri andmete tuginedes, et hankija ei ole alltöövõtjatena märgitud ettevõtteid ega nendega seotud isikute puhul kontrollinud kehtivate karistuste olemasolu RHS § 95 lõike 1 p-de 1-3 mõistes. Täiendava kontrolli tulemusena leidis rakendusüksus, et ühe hankelepingu täitmise käigus lisandunud alltöövõtja OSAÜHING FORMET GRUPP juhatuse liikme P.S. osas näitas karistusregistri väljavõte kehtivat karistust (karistusseadustiku § 210 lõige 2).

Eeltoodut arvestades on rakendusüksuse hinnangul läinud toetuse saaja vastuollu RHS v.r § 122 lõigetes 5 ja 7 sätestatuga.

1.2 Toetuse saaja seisukoht

Uuendatud järelevalvemenetluse raames on toetuse saaja 01.08.2025 oma vastuses rakendusüksusele valdavalt tsiteerinud kohtulahendit ning asjaolude kohta uusi argumente ega tõendeid välja ei ole toonud.

Toetuse saaja on selgitanud täiendavalt, et: „[K]aebaja jääb kõigi oma varasemate seisukohtade juurde, mis on esitatud varem läbi viidud järelevalvemenetluses, vaidemenetluses ja kohtuasjas nr 3-22-1835.“

Toetuse saaja sõnul „[K]orduva järelevalvemenetluse alustamine aastaid pärast hanke läbiviimist ei ole kooskõlas hea haldustavaga, kuna kohus tühistas FKO ja vaideotsuse, mis tähendab, et FKO ei olnud õiguspärane.“

Lisaks on toetuse saaja välja toonud, et: „Projekti 2014-2020.2.04.16-0009 osas järelevalvemenetluse läbiviimine koos riigihangete nr 207043 ja nr 210578 osas läbiviidava menetlusega ühes menetluses oleks õigusvastane.“

1.3 Rakendusüksuse seisukoht ja õiguslik põhjendus

RHS v.r § 122 lõike 5 kohaselt kontrollib ehitustööde hankelepingu ja ehitustööde

kontsessioonilepingu korral hankija hankemenetluse jooksul pakkumuses nimetatud alltöövõtjate suhtes ja pärast hankelepingu sõlmimist hankelepingu täitmisel lisanduva alltöövõtja suhtes käesoleva seaduse § 95 lõikes 1 nimetatud kõrvaldamise aluste puudumist.

RHS v.r § 122 lõike 7 kohaselt, kui hankija kontrollib alltöövõtjate suhtes kõrvaldamise aluste puudumist ja tuvastab, et alltöövõtjal esineb käesoleva seaduse § 95 lõikes 1 sätestatud alus, nõuab ta pakkujalt sellise alltöövõtja asendamist. Kui alltöövõtjal esineb § 95 lõikes 4 sätestatud alus, võib hankija nõuda pakkujalt sellise alltöövõtja asendamist. RHS § 95 lõige 6 sätestab, et kui hankija tuvastab mis tahes ajal hankemenetluse käigus, et pakkujal või taotlejal esineb RHS v.r § 95 lg 1 punktis 4 või lg 4 punktis 1 sätestatud alus, annab ta pakkujale või taotlejale vähemalt 3 tööpäeva maksuvõla tasumiseks või ajatamiseks. Seejuures ei ole RHS v.r § 95 lõike 6 kohaldamine hankija kaalutlusotsus, vaid tähtaja andmine on kohustuslik.

Käesoleva juhul on hankija mõlemast eelviidatud sättest tulenevat kohustust rikkunud. Esmalt jättis hankija hankelepingu täitmise käigus lisandunud alltöövõtjate osas teostamata RHS v.r § 122 lõikes 5 nõutud kõrvaldamise aluste kontrolli ning sellest tingituna ei nõudnud hankija RHS v.r § 122 lõikele 7 tuginedes pakkujalt alltöövõtjate Elkam Ehitus OÜ, Veltmor OÜ, FIRE PROOF Osaühing, Biohouse Eesti OÜ ja ASC Ehitus OÜ asendamist vaatamata asjaolule, et nimetatud alltöövõtjatel esines maksuvõlg RHS v.r § 95 lg 1 punkti 4 tähenduses. Samuti esines ühe alltöövõtja OSAÜHING FORMET GRUPP juhatuse liikmel RHS v.r § 95 lg 1 punktis 1 nimetatud kõrvaldamise alus.

Riigihangete seaduse v.r § 95 lg 6 kohaselt ei kõrvaldata hankijat või taotlejat menetlusest, kui ta on oma kohustused täitnud, st võla tasunud või maksuvõla ajatanud (sõltumata ajatamise pikkusest või ajatamise tagamisest). Tuginedes riigihangete registris tehtud maksuvõla päringutele nii alltöövõtja lepingulisse suhte alustamise kui ka vahepealsete ajahetkede seisuga, on tuvastatud, et eelnimetatud alltöövõtjatel esines maksuvõlg, mistõttu ei oleks tohtinud hankija lubada nende alltöövõtjate kasutamist lepingu täitmisel ja pidanuks nõudma alltöövõtjate asendamist RHS v.r § 122 lõike 7 alusel.

Põhjusel, et ühtegi eelnimetatud alltöövõtjat ei ole asendatud ja lepingu täitmisest eemaldatud, on ebaõige toetuse saaja väide, et kõrvaldamise aluste kontroll teostati hankija poolt nõuetekohaselt ning maksuvõla või muu kõrvaldamise aluse esinemise korral ei oleks hankija neid alltöövõtjaid lepingu täitmisesse kaasanud. Toetuse saaja ei ole esitanud rakendusüksusele tõendeid, mis kinnitaksid kõrvaldamise aluste kontrollikohustuse nõuetekohast täitmist (nt riigihangete registris alates 01.08.2019 kasutusele võetud lahendus, mis alltöövõtjate kontrollimisel säilitab ka kontrollijälje). Hanke 207043 ehitusprotokollides toodud lause „Töövõtja esitas alltöövõtja X kooskõlastamiseks“ ei tõenda, et alltöövõtjate suhtes kõrvaldamise aluste puudumise kontrolli realselt teostati.

Samuti ei ole toetuse saaja esitanud rakendusüksusele tõendeid, et ta oleks alltöövõtjate maksuvõlast teada saamisel alltöövõtjad hankemenetlusest eemaldanud, ega ka tõendid selle kohta, et ta oleks andnud alltöövõtjatele RHS v.r § 95 lõikes 6 sätestatud tähtaja maksuvõla tasumiseks või ajatamiseks.

Toetuse saaja on rakendusüksusele esitanud alltöövõtjate nimekirja, mille kohaselt

- 1) Veltmor OÜ, registrikood 11524717, osales hankelepingu täitmisel perioodil 12.01.2021-10.09.2021 ja kellel esines rakendusüksusele teadaolevalt maksuvõlg. Rakendusüksus on täiendavalt pöördunud Maksu- ja Tolliameti (edaspidi ka EMTA) poole andmete täpsustamise eesmärgil. Vastuses rakendusüksusele on EMTA kinnitanud, et nimetatud ettevõtte esines perioodil 12.01.2021-10.09.2021 maksuvõlg.
- 2) FIRE PROOF Osaühing, registrikood 11380253, osales hankelepingu täitmisel perioodil 19.10.2020-20.09.2021 ja kellel esines rakendusüksusele teadaolevalt maksuvõlg. Rakendusüksus on täiendavalt pöördunud EMTA poole andmete täpsustamise eesmärgil.

Vastuses rakendusüksusele on EMTA kinnitanud, et nimetatud ettevõttel esines perioodil 19.10.2020-20.09.2021 maksuvõlg.

- 3) Elkam Ehitus OÜ, registrikood 14268605, osales hankelepingu täitmisel perioodil 11.11.2019-30.11.2020 ja kellel esines rakendusüksusele teadaolevalt maksuvõlg. Rakendusüksus on täiendavalt pöördunud EMTA poole andmete täpsustamise eesmärgil. Vastuses rakendusüksusele on EMTA kinnitanud, et nimetatud ettevõttel esines perioodil 11.11.2019-30.11.2020 maksuvõlg.
- 4) Biohouse Eesti OÜ, registrikood 14067249, osales hankelepingu täitmisel perioodil 19.03.2021-19.09.2021 ja kellel esines rakendusüksusele teadaolevalt maksuvõlg. Rakendusüksus on täiendavalt pöördunud EMTA poole andmete täpsustamise eesmärgil. Vastuses rakendusüksusele on EMTA kinnitanud, et nimetatud ettevõttel esines perioodidel 23.03.2021-08.04.2021, 21.04.2021-19.05.2021 ja 21.05.2021-01.06.2021 maksuvõlg.
- 5) ASC Ehitus OÜ, registrikood 12635749, osales hankelepingu täitmisel perioodil 01.07.2020-09.07.2021 ja kellel esines rakendusüksusele teadaolevalt maksuvõlg. Rakendusüksus on täiendavalt pöördunud EMTA poole andmete täpsustamise eesmärgil. Vastuses rakendusüksusele on EMTA kinnitanud, et nimetatud ettevõttel esines perioodidel 11.07.2020-08.10.2020 ja 12.10.2020-09.07.2021 maksuvõlg.

Toetuse saaja on edastanud rakendusüksusele informatsiooni maksuvõlaga ettevõtjate rahalise osa lepingust, mis on kokku 639 207,30 eurot. OSAÜHING FORMET GRUPP karistusseadustiku rikkumisega koos on lepingus kasutatud alltöövõtjate rahaline osa lepingust kokku 777 274,59 eurot.

Tallinna Ringkonnakohus on kohtuotsuses jõudnud järeldusele, et eelkirjeldatud olukorras sai edukas pakkuja eelise, kasutades alltöövõtjaid, keda ei oleks tohtinud maksuvõlgade tõttu RHS-i v.r kohaselt alltöövõtu korras kasutada. Hankija ei ole käitunud riigihanke läbiviimisel läbipaistvalt ning on pakkujaid eksitanud, lubades hankelepingu täitmisel osaleda ettevõtetel, kel esinevad kõrvaldamise alused RHS-i v.r mõistes, luues sellega edukaks tunnistatud pakkujaile soodsama olukorra. Isegi kui hankija eksimus pole olnud tahtlik, ei muuda see olematuks RHS v.r § 3 punktides 1 ja 2 sätestatud põhimõtete rikkumist, niisamuti maksuvõlga alltöövõtja aktsepteerimise fakti. Käesoleval juhul ei ole teada, milliseks oleks võinud kujuneda pakkujate ring ja hanke tulemus, kui hankest huvitatud isikud oleksid teadnud, et hankija aktsepteerib hankelepingu täitmisel alltöövõtjaid, kellel esinevad maksuvõlad.

RHS v.r § 122 lõigete 5 ja 7 eiramise tulemusena on hankija rikkunud RHS v.r § 3 punktides 1 ja 2 sätestatud läbipaistvuse ja kontrollitavuse ning isikute võrdse kohtlemise põhimõtteid. RHS v.r §-s 3 kirjeldatud läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõtte eesmärk on, et pakkujad teaksid täpselt hanke tingimusi, et menetlus ise oleks läbipaistev ja kontrollitav toetuse andjate ning pädevate asutuste poolt. Seadusandja on muuhulgas rõhutanud, et hankemenetlus peab olema läbiviidud selgete ja üheste reeglite alusel. Isikute võrdse kohtlemise põhimõtte tähendab seda, et hankija ei tohi luua ühelegi võimalikule pakkujaile soodsamat olukorda, nt andes kellelegi rohkem teavet, jätta eksimust arvestamata, pidada valikuliselt läbirääkimisi.

Rakendusüksuse hinnangul ei ole rikkumise seisukohalt vahet, kas RHS v.r §-s 95 nimetatud kõrvaldamise aluste kontroll viidi läbi puudulikult ja mittekvaliteetselt hankija hooletuse, teadmatuse või suure halduskoormuse tõttu. Riigihangete üldpõhimõtete järgi peab hankija suutma ette planeerida hankemenetluse õiguspärasest läbiviimist ning sellega kaasneda võivaid ohte ja riske, samuti tagama hankemenetluse ettevalmistamisel ja läbiviimisel ning hilisemal hankelepingu täitmisel hankijale kohalduva hoolsuskohustuse. Isegi olukorras, kus toetuse saaja on mingi RHS-ist tuleneva hankija kohustuse täitmise delegeerinud kolmandale isikule, ei vabasta see teda kohustuse täitmata jätmise korral vastutusest.

Alltöövõtja OSAÜHING FORMET GRUPP juhatuse liikme P.S. osas näitas karistusregistri

väljavõtte kehtiva karistuse alusena KarS § 210 lõiget 2 (soodustuskelmus). RHS v.r § 95 lg 1 punkti 1 kohaselt ei sõlmi hankija hankalepingut ja kõrvaldab hankemenetlusest pakkujat või taotlejat, keda või kelle haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liiget või muud seaduslikku või asjaomase riigihankega seotud lepingulist esindajat on karistatud muuhulgas kelmuse eest. Seega ei ole hankija korrektset järginud RHS v.r § 95 toodud nõudeid kui lubas alltöövõtjana hankes osaleda isikul, kellel oli RHS v.r § 95 lg 1 punktist 1 tulenev kehtiv karistus soodustuskelmuse näol.

Rakendusüksus peab vajalikuks selgitada, et 27.05.2022 finantskorrektsiooni otsuses nr 11.2-5/0516 oli hõlmatud projektide nr 1 ja nr 2 hanked 207043 ja 210578. Seega ei saanud tulla järelevalvemenetluse uuendamise käigus toetuse saajale üllatusena, et ka projekt nr 2014-2020.2.04.16-0009 (projekt nr 2) on seotud hangetega 207043 ja 210578, milles samuti esinevad rikkumised.

1.4 Rikkumisele kohaldatav finantskorrektsiooni määr 2 %

STS v.r § 45 lg 1 punkti 3 kohaselt tehakse finantskorrektsiooni otsus toetuse vähendamiseks või tühistamiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 art 143 alusel ja sellega kooskõlas juhul, kui toetuse saaja on jätnud osaliselt või täielikult täitmata kohustuse või nõude ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust. STS v.r § 46 lg 1 kohaselt, kui finantskorrektsiooni otsuse tegemisel ei ole kohustuse või nõude täitmata jätmise laadist tulenevalt võimalik selle rahalise mõju suurust hinnata, kuid esineb põhjendatud oht, et kohustuse või nõude täitmata jätmine tõi kaasa rahalise mõju, siis vähendatakse toetust ühendamääruse alusel.

On põhjendatud oht, et hankija poolt talle pandud kohustuse eiramise tulemusena on tekkinud rahaline kahju, kuid selle suurust ei ole võimalik hinnata, sest ei ole teada, milliseks oleks kujunenud hangetes 207043 ja 210578 osalevate pakkujate ring ja hanke tulemused, kui pakkujad oleksid saanud arvestada asjaoluga, et võivad kasutada maksuvõlga ja kehtivat karistust omava juhatuse liikmega alltöövõtjat. Tagantjärele ei ole võimalik tuvastada, kas mõni potentsiaalne pakkuja oleks sellise teadmise juures esitanud soodsama pakkumuse ja seeläbi oleks toetuse saajal tekkinud soodsam võimalus projekti elluviimiseks.

Ühendamääruse v.r § 21 lõige 1 sätestab, et kui struktuuritoetuste seaduse § 46 lõike 1 kohaselt ilmneb, et toetuse saaja on eiranud oma kohustusi või talle kehtestatud nõudeid ning finantskorrektsiooni otsuse tegemisel ei ole võimalik kohustuse või nõude täitmata jätmise laadist tulenevalt selle rahalise mõju suurust hinnata, kuid esineb põhjendatud oht, et täitmata jätmine tõi kaasa rahalise mõju, siis vähendatakse toetust ühendamääruse 4. peatükis sätestatud ulatuses.

Otsuse punktis 1.1 toodud rikkumise osas esinevad ühendamääruse v.r § 22 lg 14 toodud asjaolud, mille kohaselt vähendatakse hankalepingule eraldatavat toetust kuni 10 protsenti, kui hankemenetluse korraldamisel ilmneb riigihangete seaduses sätestatud nõuete rikkumine, mida ei ole lõigetes 2-11 ja 13 nimetatud. Sõltuvalt rikkumise raskusest võib kohaldada 25-protsendilist finantskorrektsiooni määrat.

Määruse (EL) nr 1303/2013 art 143 lg 2 kohaselt teevad liikmesriigid tegevustes või rakenduskavades avastatud üksiku või süstemaatilise eeskirjade eiramisega seoses nõutavad finantskorrektsioonid, mis seisnevad avaliku sektori toetuse täielikus või osalises tühistamises. Liikmesriigid võtavad arvesse eeskirjade eiramise olemust ja keerukust ning fondidele tekitatud rahalist kahju ja kohaldavad proportsionaalseid korrektsioone. Eeskirjade eiramisena käsitatakse määruse (EL) nr 1303/2013 art 2 p 36 kohaselt EL-i õiguse või selle kohaldamisega seotud liikmesriigi õiguse rikkumist, mis tuleneb Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rakendamisega seotud ettevõtja tegevusest või tegevusetusest, mis on mõjutanud või oleks võinud kahjustavalt mõjutada EL-i eelarvet põhjendamata kuluartikli EL-i eelarvest

debiteerimise tõttu. Finantskorrektsiooni otsuse tegemise aluseks on eeskirjade eiramine, mis Euroopa Kohtu praktika kohaselt eeldab kolme asjaolu koos esinemist: 1) rikutud peab olema EL-i õigust; 2) rikkumine peab tulenema majandustegevuses osaleja tegevusest või tegevusetusest ning 3) EL-i eelarvele peab olema tekkinud või tõenäoliselt tekkima kahju (Euroopa Kohtu 01.10.2020 otsus C-743/18, p 51). EL-i õiguse rikkumise all mõeldakse mh nende riigisiseste õigusnormide rikkumist, mis on kohaldatavad fondidest toetatavate toimingute suhtes ja aitavad tagada rahastatud projektide juhtimist reguleerivate EL-i õigusnormide nõuetekohast kohaldamist (otsus C-743/18, p 52). Eeskirjade eiramise tuvastamisel ei ole otsuse tegemise eelduseks toetuse saaja tahtlus või hooletus (otsus C-743/18, p-d 57–65). Nõutav ei ole ka konkreetse finantsmõju tõendamine, vaid piisab sellest, kui asjasse puutuva fondi eelarve mõjutamise võimalus ei olnud välistatud (otsus C-743/18, p 67).

Tallinna Ringkonnakohtu 16.05.2025 otsuses leidis kohus, et: “[K]õnealuse rikkumise puhul saab eeldada, et see mõjutas hanke tulemusi. Ei saa välistada, et rikkumisel oli ka finantsmõju liidu eelarvele, sest kui pakkujad oleks saanud arvestada asjaoluga, et nad võivad kasutada maksuvõlaga või kehtivat karistust omava juhatuse liikmega alltöövõtjat, oleks võinud pakkuja ring, esitatud pakkumised ja edukas pakkuja olla teistsugused (vt ka nt Tallinna Ringkonnakohtu 31.01.2024 otsus nr 3-22- 1577, p 14). Sellekohased põhjendused on vastustaja esitanud ka vaidlustatud otsuses (dtl 50). Vaidlust ei ole, et hanke vastu tundis huvi palju ettevõtjaid ning pakkumuse tegid neist 2. Seega leiab ringkonnakohtu, et tegemist on sisulise, mitte formaalse rikkumisega. Samuti pole tegemist üksnes teoreetilise kahjuga. Kuna praegusel juhul pole aga võimalik hinnata rikkumise rahalist suurust, tuleb finantskorrektsiooni ulatuse kindlaks tegemisel lähtuda ühendmääruses sätestatud määradest.” Seega on jõustunud kohtuotsusega leidnud kinnitust, et maksuvõlaga alltöövõtjate kasutamisega hankelepingu täitmisel on tekitatud EL eelarvele tõenäoliselt kahju. Arvestades ringkonnakohtu otsuse p-des 26-30 esitatud põhjendusi tuleb finantskorrektsioonimäära leidmisel mh arvestada seda, et RTK-l tuleb otsustada finantskorrektsiooni määra üle ulatuslikuma kaalutusõiguse alusel, kui RTK võimalikuks pidas.

Hankelepingu nr 207043 maksumus km-ta on 15 749 373,82 eurot. Toetuse saaja poolt edastatud andmetest nähtub, et Elkam Ehitus OÜ rahaline osa hankelepingu mahust on 374 864,22 eurot, Veltmor OÜ-l 49 422,18 eurot, FIRE PROOF Osahingul 27 324,50 eurot, Biohouse Eesti OÜ-l 91 714,72 eurot, ASC Ehitus OÜ-l 95 881,68 eurot ja OSAÜHING FORMET GRUPP 138 967,29 eurot. Kokku on viidatud alltöövõtjate osa hankelepingu mahust 777 274,59 eurot km-ta. Seega moodustab eelnimetatud alltöövõtjate poolt teostatud tööde maksumus kogu hankelepingust vähem kui 5 protsenti.

Hanke nr 207043 hankeleping sõlmiti 19.08.2019 ning selle täitmise tähtaeg oli 20.09.2023, seega kestis hankeleping 4 aastat 1 kuu ja 2 päeva. Hanke nr 210578 hankeleping sõlmiti 07.08.2019 ning lepingu täitmise tähtaeg oli 07.09.2021 ehk nimetatud hankeleping kestis 2 aastat 1 kuu ja 1 päev. Maksuvõlaga alltöövõtjad osalesid hankelepingu täitmisel vahemikus 11.11.2019 kuni 20.09.2021, s.o 2 aastat 1 kuu ja 14 päeva. Eelnevast nähtub, et maksuvõlaga ettevõtted ei osalenud hankelepingu täitmisel kogu kestvusajal, vaid ligikaudu 50 protsenti kogu hankelepingu täitmise ajast. Lisaks märgib rakendusüksus, et toetuse saaja on välja toonud nimekirja alltöövõtjatest, milliseid oli kokku 51 ettevõtet. Seega kasutati vaid väikeses määras ettevõtete teenuseid, kellel esines maksuvõlg.

Eeltoodust nähtub, et toetuse saaja on pannud toime rikkumise, mis ei ole pelgalt formaalne, vaid sisuline ning mille puhul esineb põhjendatud oht, et Euroopa Liidu eelarvele on selle rikkumisega kaasnenud negatiivne rahaline mõju. Finantskorrektsiooni määra kaalumisel on rakendusüksus arvestanud asjaoluga, et hankemenetlus oli mahukas, langes keerulisse ajaperioodi, kus riigihangete registris tehti märkimisväärsed uuendusi. Ühtlasi võib eeldada, et toetuse saaja ei jätnud RHS nõuded järgimata pahatahtlikult. Samas on tegemist hanke tulemusi eelduslikult mõjutanud rikkumisega ning hõlmab viie alltöövõtja maksuvõlgnevust ning ühe

alltöövõtja kasutamist, kelle juhatus liige omas kehtivat karistust. Lisaks tuleb märkida, et hankele registreerus 23 ettevõtet, kuid pakkumuse esitasid ainult 2, seega huvi hanke vastu oli suur ning on vägagi tõenäoline, et kui hanke juurde registreeritud ettevõtteid oleksid teadnud võimalusest kasutada maksuvõlaga ettevõtteid, oleks pakkujate ring olnud suurem ning seeläbi olnud võimalus soodsamaks pakkumuseks, mistõttu ei pea rakendusüksus võimalikuks rakendada veelgi madalamat finantskorrektsiooni määra.

Märgime, et eelpool nimetatud rikkumine omab rakendusüksuse hinnangul 2% mõju, kuna hankelepingu maksumusest alltöövõtjate poolt hõlmatud hankelepingute maksumus kokku oli ligemale 5% ning ajaline periood, mil maksuvõlaga alltöövõtjaid kasutati oli vähem kui pooles ulatuses, mistõttu kahest protsendist veelgi madalama finantskorrektsiooni rakendamine pole põhjendatud.

Rakendusüksuse hinnangul on finantskorrektsiooni määr 2% rikkumise asjaolusid arvestades mõistlik ja põhjendatud, ning nagu ringkonnakohtu kohtuotsusest tulenevalt kinnitust on leidnud, ei saa finantsmõju täielikult välistada.

1.5 Hanke 207043 kuludele tervikuna rakendatav finantskorrektsiooni määr ja summad

Lähtudes otsuse punktist 1.1, ühendmääruse § 21 lõikest 1, § 22 lõikest 14, loeb rakendusüksus hankega 207043 seotud kuludest mitteabikõlblikuks 2%, mis:

projektis nr 1 tegevuse nr 4 „Pädevuskeskusega võrgustunud riskipiirkonna keskhaigla raviüksuste kaasajastamine“ raames esitatud kuludokumentide nr 9-11, 14, 16, 18, 21, 24, 27, 31, 34, 37, 40, 41, 44, 46, 49, 51, 55, 56, 59, 64, 67, 68, 72, 147-149 ja 153-155 alusel moodustab **286 124,94** eurot.

projektis nr 2 tegevuse nr 3 „Ehitamine“ raames esitatud kuludokumentide nr 23-24, 28, 30, 32, 34, 39-40, 43, 47, 49, 50 ja 65-68 alusel moodustab **31 525,37** eurot.

Kokku on projektides nr 1 ja nr 2 rikkumise summa **317 650,31** eurot.

2) Toetuse saaja on riigihankes nr 210578 kehtestanud vastavustingimuse, mis ei ole proportsionaalne ega põhjendatud

2.1 Rikkumise asjaolud

Toetuse saaja on avatud hankemenetlusena viinud läbi hanke 210578 „Ahtme aktiivravikompleksi ja tervisekeskuse juurdeehitise ehitustööde omanikujärelevalve teenused“ (edaspidi hange 210578). Menetluse tulemusena sõlmis hankija edukaks tunnistatud pakkujaga Inseneribüroo Telora OÜga 07.08.2019 hankelepingu maksumusega 94 000 eurot km-ta.

Hankija on kehtestanud hankes 210578 pakkumuse vastavustingimuse, mille kohaselt pakkuja peab antud riigihanke objektiks olevate eriosade ehitustööde järelevalve ja kontrolli vahetul teostamisel kaasama muuhulgas vastava eriosa kogemusega ning eriosale vastava kvalifikatsiooniga spetsialisti: „vastutusvaldkond „tugevool“, isiku kvalifikatsioon - diplomeeritud elektriinseneri tarbija elektripaigaldiste alal, tase 7 (või samaväärne) ametiala: ehitus, käit ja järelevalve. Kehtiv A pädevustunnistus (või samaväärne).“

Hanke juurde registreerunud ettevõtja on 02.07.2019 esitanud hankijale teabevahetuse käigus järgmise sisuga päringu: „Hankija on välja kuulutanud omanikujärelevalve hanke, mistõttu pakkuja peab omama Diplomeeritud elektriinseneri tase 7-t A2.11 tööosas, mistõttu leiame, et Hankija poolt küsitud täiendav A-pädevustunnistus (mis võrdsustub kutsetaseme A2.7. tööosaga) ei ole asjakohane. Palume Hankijal antud nõue eemaldada hankest.“

Hankija vastas 05.07.2019 eeltoodud päringule järgmiselt: „*Hankija muutis vastavustingimust pakkuja spetsialistide osas vastutusvaldkonnas "tugevool" ja sõnastas vastavustingimuse alljärgnevalt: Pakkuja peab antud riigihanke objektiks olevate eriosade ehitustööde järelevalve ja kontrolli vahetul teostamisel kaasama vastava eriosa kogemusega ning eriosale vastava kvalifikatsiooniga spetsialistid: a) vastutusvaldkond "tugevool", isiku kvalifikatsioon - diplomeeritud elektriinsener elektripaigaldiste alal, tase 7 (või samaväärne) ametiala: ehitus, käit ja järelevalve või kehtiv A-pädevustunnistus (või samaväärne).*“

Tegelikkuses ei ole hankija vaidlusalust vastavustingimust riigihanke alusdokumentides muutnud, mistõttu on tingimus kehtiv selle algses sõnastuses. Viimast tunnistas ka toetuse saaja. RHS § 46 lõike 3 kohaselt on selgituste ja selgitamist võimaldavate dokumentide alusel keelatud riigihanke alusdokumente muuta.

Arvestades hanke eesmärki ja selle raames tehtavaid tegevusi, mis ei hõlma ehitus, käidu ja järelevalve puhul erinevaid elektripaigaldise töid, leiab rakendusüksus, et toetuse saajal puudus vajadus ja seeläbi ka õigus seada vastavustingimuseks A pädevusklassi ja diplomeeritud elektriinseneri tarbija paigaldiste alal (edaspidi *elektriinsener tase 7*) nõuded samaaegselt. Hanke eseme suhtes ebasproportsionaalse ja mittevajaliku vastavustingimuse seadmisega on toetuse saaja põhjendamatult piiranud hankest huvitatud isikute ringi, mis omakorda vähendas võimalust leida turult parim pakkumus.

Lähtuvalt eeltoodust leiab rakendusüksus, et nimetatud nõue on vastuolus RHS § 3 punktides 2 ja 3 sätestatud kohustusega jälgida, et kõik isikutele seatavad piirangud ja kriteeriumid oleksid riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud ning tagatud oleks konkurentsi efektiivne ärakasutamine riigihankel.

2.2 Toetuse saaja seisukoht

Uuendatud järelevalvemenetluse raames on toetuse saaja viidanud jõustunud kohtulahendile (punkt 33) ning möönnud, et rikkumine küll esineb, aga uue finantskorrektsiooni otsuse koostamisel tuleb rakendusüksusel kaaluda finantskorrektsiooni määra osas, sest mõju Euroopa Liidu eelarvele ei ole suur.

2.3 Rakendusüksuse seisukoht ja õiguslik põhjendus

STS § 26 kohaselt on toetuse saaja kohustatud järgima riigihangete seadust, kui ta on hankija RHS-i tähenduses. Käesoleval juhul on toetuse saajaks Sihtasutus Ida Viru Keskhaigla, kes on avaliku sektori hankija RHS § 5 lg 2 p 4 mõistes ning sellest tulenevalt peab toetuse saaja järgima RHS-is sätestatud korda.

RHS § 3 punkti 1 järgi peab hankija tegutsema riigihanke korraldamisel läbipaistvalt ja proportsionaalselt. RHS § 3 punkti 2 järgi peab hankija kohtlema kõiki isikuid, kelle elu- või asukoht on Eestis, mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, muus Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepingtona ühinenud riigis, võrdselt ja jälgima, et kõik isikutele seatavad piirangud ja kriteeriumid oleksid riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed ja põhjendatud. Seega ei tohi hankija riigihankes osalemist piirata eespoolnimetatud riikidest pärinevatel isikutel ja samuti peavad kõigile neile isikutele riigihanketes seatavad piirangud olema proportsionaalsed ja asjakohased.

Rakendusüksuse hinnangul ei ole vaidlusalune vastavustingimus hanke eesmärki arvestades proportsionaalne ega põhjendatud. Hankelepingtona täitmine ei sisalda tegevusi, mis hõlmaksid ehituse, käitu ja järelevalve puhul erinevaid elektripaigaldise töid, mistõttu puudus vastavustingimuses vajadus samaaegselt kehtestada A-pädevusklassi ja diplomeeritud elektriinseneri tase 7 nõuded.

Majandus- ja taristuministri 09.07.2015 määruse nr 88 „Seadme vahetu kasutaja, kasutamise järelevalvaja, seadmetööd ja auditit tegeva isiku kompetentsusele ja selle tõendamisele ning

sertifitseerimisskeemile esitatavad nõuded“ (edaspidi määrus nr 88) § 9 lõike 1 järgi peab isikul A-klassi pädevustunnistuse saamiseks olema kas: 1) elektriinseneri või välispaigalduse elektrik, tase 5, kutsekvalifikatsioon ja vähemalt 1-aastane vastava elektritöö juhtimiseks ettevalmistav töökogemus kõrgepingepaigaldises; 2) elektrialane kõrgharidus, kusjuures 4- aastase nominaalse õppeaja puhul vähemalt 1-aastane vastava elektritöö juhtimiseks ettevalmistav töökogemus kõrgepingepaigaldises ja 3-aastase nominaalse õppeaja puhul vähemalt 2-aastane vastava elektritöö juhtimiseks ettevalmistav töökogemus (sellest vähemalt üks aasta kõrgepingepaigaldises) või 3) keskharidus ning B-klassi pädevustunnistus ja selle andmisest alates vastava elektritöö juhtimiseks ettevalmistav töökogemus, mis on omandatud vähemalt kahe aasta jooksul kõrgepingepaigaldises.

Viidatud määruse nr 88 § 9 lõikest 1 nähtub, et vastavustingimuses kehtestatud spetsialisti pädevuse osas oleks eraldi piisanud nii A-klassi pädevustunnistusest või diplomeeritud elektriinseneri tasemest 7, mistõttu ei ole põhjendatud ega proportsionaalne nõuda samaaegselt nende mõlema olemasolu.

Auditi lõpparuandes on muu hulgas selgitatud, et audiitorid suhtlesid auditi ajal Eesti Elektroenergeetika Seltsiga (edaspidi EEES), kelle hinnangul pakkujalt nii kutsetunnistuse kui pädevustunnistuse samaaegne küsimine ei ole korrektne ja oleks piisanud ainult kutsetunnistuses olemasolust. EEES-i hinnangul oleks riigihanke alusdokumentides soovitatav nõuda just kutsetunnistust, mis annab garantii spetsialist tehnilistest ja ohutuse alastest teadmistest. Kutsetunnistuse väljastamisel kontrollitakse isiku tegelikke oskusi tehtud tööde hindamise kaudu. Samuti kinnitas EEES, et diplomeeritud elektriinsener tase 7 omab kõiki samasid kompetentse sh elektriohutuse alaseid, mis on olemas A pädevustunnistuse saanud spetsialistil. Pädevustunnistuse nõudmisel peab kindlasti nõudma ka erihariduse olemasolu ja eelnevalt tehtud analoogsete tööde loetelu esitamist.

Tähtis on rõhutada, et RHS ei võimalda riigihanke alusdokumente muuta ega täiendada selgitustega riigihanke registri teabevahetuse rubriigi vahendusel. Viidatud rubriigis esitatud küsimusele vastates on toetuse saaja andnud riigihankest huvitatud ettevõtjatele spetsialisti pädevusnõuete osas informatsiooni, mida riigihanke alusdokumendid ei sisaldanud, selgitades, et eelpool nimetatud A pädevustunnistuse ja elektriinseneri tase 7 olemasolu ei ole nõutud samaaegselt.

RHS § 46 lõige 3 sätestab, et riigihanke alusdokumentide kohta esitatavad selgitused või selgitamist võimaldavad dokumendid ei tohi sisaldada uut teavet, ilma milleta ei ole pakkumuste esitamine võimalik või muutuksid juba esitatud pakkumused riigihanke alusdokumentidele mittevastavaks või muutuks nende sisu. Selgituste ja selgitamist võimaldavate dokumentide alusel on keelatud riigihanke alusdokumente muuta. Rakendusüksus märgib, et selgituste kaudu riigihanke alusdokumentide muutmine on lubamatu põhjusel, et hankest huvitatud isikutel pole kohustust riigihangete registri teabevahetuse rubriigis sisalduvate küsimuste-vastustega tutvuda. Selleks, et kõigile huvitatud isikutele oleks võrdselt kättesaadav ühesugune informatsioon riigihanke tingimuste kohta, peab vastav teave olema esitatud kas hanketeates või muudes riigihanke alusdokumentides.

Eeltoodud põhjusel tekkis olukord, kus riigihanke alusdokumentides kehtestatud vastavustingimus ja hankija selgitus ei olnud kooskõlas. Toetuse saaja eksitas potentsiaalseid pakkujaid, sest riigihanke alusdokumentide ja hankija selgituste vahelise vastuolu tõttu ei pruukinud kõigile isikutele olla ühtemoodi arusaadav, kas pakkuja peab omama spetsialisti, kellel on A-pädevustunnistus ja elektriinseneri taset 7 samaaegselt või piisas vaid ühest neist. Kui hankijale oleks sobinud spetsialist, kelle puhul on täidetud vaid üks vastavustingimuses nimetatud pädevusnõudest, siis oleks ta pidanud sellises sõnastuses ka tingimuses kehtestama. Kuivõrd hankija ei ole lähtuvalt RHS-ist hankes vastavustingimust muutnud, jäi see algses

sõnastuses kehtima.

Rakendusüksuse hinnangul oleks hanke eesmärki arvestades piisanud vastutava elektrikuna töötamiseks diplomeeritud elektriinseneri tase 7 kutsekvalifikatsiooni olemasolust. Seega on toetuse saaja kehtestanud hankes 210578 vastavustingimuse, mis ei ole proportsionaalne ega põhjendatud.

Ringkonnakohus on kohtuotsuses (punkt 32) nentunud rikkumise olemasolu ning ühtlasi viidanud hankija poolsele hankerikkumise jaatamisele, mistõttu ei olnud põhjendatud samaaegselt A pädevustunnistuse ja elektriinseneri 7. taseme kutsetunnistuse nõudmine.

2.4 Rikkumisele kohaldatav finantskorrektsiooni määr 2%

STS § 45 lg 1 punkti 3 kohaselt teeb rakendusüksus finantskorrektsiooni otsuse, kui toetuse saaja on jätnud osaliselt või täielikult täitmata kohustuse või nõude ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust. Sama seaduse § 46 lõike 1 kohaselt, kui finantskorrektsiooni otsuse tegemisel ei ole kohustuse või nõude täitmata jätmise laadist tulenevalt võimalik selle rahalise mõju suurust hinnata, kuid esineb põhjendatud oht, et kohustuse või nõude täitmata jätmine tõi kaasa rahalise mõju, siis vähendatakse toetust ühendmääruses sätestatu alusel.

Finantskorrektsiooni määradega kaasnevat kohustuse eiramise võimalikku mõju ja kahju tekkimist ühes viidetega ühendmääruse seletuskirjale ja Euroopa Kohtu praktikale on rakendusüksus täiendavalt käsitlenud otsuse p-s 1.4.

Eeltoodud rikkumise osas esinevad ühendmääruse § 22 lõikes 14 toodud asjaolud, mille kohaselt, hankepingule eraldatavat toetust vähendatakse kuni 10 protsenti, kui hankemenetluse korraldamisel ilmneb riigihangete seaduses sätestatud nõuete rikkumine, mida ei ole lõigetes 2-11 ja 13 nimetatud, või kui tegemist on riigihangete korraldamisega, kus hankepingu maksumus jääb alla riigihangete piirmäära, või kui on tegemist sotsiaal- või eriteenuste tellimisega või ideekonkursi korraldamisega. Sõltuvalt rikkumise raskusest võib kohaldada 25-protsendilist finantskorrektsiooni määra.

Rakendusüksus selgitab muu hulgas, et ühendmääruse seletuskirja kohaselt on ühendmääruses sätestatud finantskorrektsiooni määradega juba kohustuse eiramise võimalikku mõju kaalutud. Seega on õigusnormiga eeldatud, et kahju tekkis ja selle täpset suurust ei ole võimalik hinnata.

Ka Euroopa Kohtu otsustes C-383/06–C-385/06 jõutakse järeldusele, et kui rikutakse hankereegleid, siis sellest piisab järeldamiseks, et toetust ei ole kasutatud abikõlblikuks loetava kulu osas säästlikult, kahjustades sellega EL reguleeritud konkurentsipoliitikat ning seeläbi ka Euroopa Liidu eelarvet ja siseturgu.

Samuti on Ringkonnakohtu otsuse punktis 32 kohus viidanud, et: „*vaidlusalune tingimus tekitas võimalikes pakkujates ka tegelikult küsimusi ning võis seega pakkujate ringi otseselt määrata. Seega on võimalik, et ilma selleta oleks hankija saanud soodsama pakkumuse ja järelikult võis tekkida kahju liidu eelarvele.*“ Seega ei saa järeldada, et punktis 2.1. nimetatud rikkumisega ei kaasnenud finantsmõju.

Konkreetsel juhul ei ole teada, milliseks oleks kujunenud hankes osalevate pakkujate ring ja hanke tulemused, kui hankest huvitatud isikud oleksid teadnud, et spetsialisti pädevuse tõendamiseks piisab kas elektriinseneri tase 7 või A klassi pädevustunnistuse nõude täitmisest. Riigihangete registri andmetele tuginedes on hanke 210578 juurde registreerinuid ettevõtteid seitse (7), kuid pakkumuse esitas vaid üks (1) pakkuja. Rakendusüksusel on põhjendatud kahtlus, et hanke juurde registreerunud isikud ei esitanud pakkumusi seetõttu, et hankija ei muutnud hanke alusdokumendis nõuet, mistõttu ei ole põhjendatud rakendada madalamat finantskorrektsiooni määra. Seega leiab rakendusüksus, et samaaegne kutsetunnistuse kui ka

pädevustunnistuse küsimine võis osutada heidutavaks asjaoluks. Tagantjärele ei ole võimalik tuvastada, kas mõni potentsiaalne pakkuja jättis oma pakkumuse viidatud tingimuse tõttu esitamata, kas tema pakkumus võinuks osutada edukaks ja kas toetuse saajal tekkinuks soodsam võimalus hankelepingu täitmiseks. Kuivõrd hanketingimused on kõikidele huvilistele avatud ilma hanke juurde registreerumata, siis ei ole välistatud, et mõni huvitatud isik jättis vaidlusaluse vastavustingimuse tõttu hankes osalemata ja ennast hanke juurde registreerimata.

Samas, rakendusüksus, hinnanud uuesti asjaolusid kogumis, jõudis järeldusele, et kahju liidu eelarvele on tekkinud, kuid selle suurus ei ole märkimisväärne, sest siiski leidis vähemalt üks pakkuja, kellel oli võimalik esitada pakkumus hoollimata sellest, et hanke alusdokumentide kohaselt oleks olnud vaja esitada nn topelt kvalifikatsioon.

2.5 Hanke 210578 kuludele rakendatav finantskorrektsiooni summa

Lähtudes otsuse punktist 2, ühendmääruse § 22 lõikest 14, loeb rakendusüksus hankega 210578 seotud kuludest mitteabikõlblikuks 2%, mis:

projektis nr 1 tegevuse nr 4 „Pädevuskeskusega võrgustunud riskipiirkonna keskhaigla raviüksuste kaasajastamine“ raames esitatud kuludokumentide 6-8, 12, 13, 15, 17, 22, 25, 26, 30, 33, 36, 39, 43, 45, 47, 50, 53, 54, 58, 60, 62, 65, 70 ja 71 alusel moodustab **1 901,49 eurot**.

projektis nr 2 tegevuse nr 3 „Ehitamine“ raames esitatud kuludokumentide 49 ja 54-66 alusel moodustab **144,34 eurot**.

Kokku on hanke 210578 projektide rikkumiste summa **2 045,83 eurot**.

3) Projektides nr 1 ja 2 hangete 207043 ja 210578 kuludele tervikuna rakendatav finantskorrektsiooni summa ja projekti eelarve vähendamine

STS § 46 lõike 3 kohaselt vähendatakse finantskorrektsiooni otsuse tegemisel toetust vastavalt finantskorrektsiooni otsuse tegemise ajal toetuse andmise tingimuste käskkirjas kehtivale proportsioonile. STS § 47 lõike 2 alusel juhul, kui finantskorrektsiooni otsuse on teinud rakendusüksus, vähendab rakendusasutus vastavalt finantskorrektsiooni otsusele toetuse andmise tingimuste käskkirjaga kinnitatud abikõlblike kulude eelarvet.

Vastavalt STS § 46 lõikele 3 väheneb projekti nr 1 eelarve vähendatava toetuse ulatuses vastavalt tervise- ja tööministri 04.04.2019 käskkirja nr 32 „Keskhaigla infrastruktuuri kaasajastamine riskipiirkonnas“ toetuse andmise tingimused“ Lisas 1 kehtivale proportsioonile.

Vastavalt STS § 46 lõikele 3 vähendatakse finantskorrektsiooni otsuse tegemisel toetust ja omafinantseeringut vastavalt finantskorrektsiooni otsuse tegemise ajal taotluse rahuldamise otsuses kehtivale proportsioonile, mistõttu muudab rakendusüksus projekti „Ida-Viru Keskhaigla Ahtme esmatasandi tervisekeskuse loomine“ osas tehtud rahandusministri 23.05.2017 taotluse rahuldamise otsuse nr 048 resolutsiooni ning vähendab mitteabikõlbliku summa ulatuses projekti eelarvet.

Projekti nr 1 tegevuse nr 4 „Pädevuskeskusega võrgustunud riskipiirkonna keskhaigla raviüksuste kaasajastamine“ raames kajastatud hanke 207043 seotud kuludest loeb rakendusüksus käesoleva otsusega mitteabikõlblikuks 2% ehk **286 124,94 eurot** ning hanke 210578 seotud kuludest samuti 2% ehk **1 901,49 eurot**.

Kokku on projekti nr 1 mitteabikõlblik summa **288 026,43 (286 124,94 + 1 901,49)**, millest Euroopa Regionaalarengu Fondi toetus moodustab 216 019,56 eurot ja omafinantseering

72 006,87 eurot.

Projekti nr 2 tegevuse nr 3 „Ehitamine“ raames kajastatud hanke 207043 seotud kuludest loeb rakendusüksus käesoleva otsusega mitteabikõlblikuks 2 % ehk **31 525,37** eurot ning hanke 210578 seotud kuludest samuti 2% ehk **144,34** eurot.

Kokku on projekti nr 2 mitteabikõlblik summa **31 669,71 eurot (31 525,37 + 144,34)**, millest Euroopa Regionaalarengu Fondi toetus moodustab 23 752,28 eurot ja omafinantseering 7 917,43 eurot.

Projektide nr 1 ja 2 mitteabikõlblik summa on kokku **319 696,14** eurot, mis on toetuse saajale välja makstud ja toetuse saajal tuleb mitteabikõlblik toetuse summa (**239 771,84** eurot) tagasi maksta.

Vastavalt STS § 46 lõikele 3 väheneb projekti eelarve vähendatava toetuse ulatuses vastavalt toetuse rahuldamise otsuses kehtivale proportsioonile, mistõttu muudab rakendusüksus projekti osas toetuse rahuldamise otsuse resolutsiooni ning vähendab mitteabikõlbliku summa ulatuses projekti eelarvet.

4) Toetuse saaja arvamuse ja vastuväidete ärakuulamine

Vastavalt haldusmenetluse seaduse (edaspidi HMS) § 40 lõikele 1 saatis rakendusüksus 06.11.2025 käesoleva otsuse eelnõu toetuse saajale kommenteerimiseks, paludes esitada omapoolne seisukoht ühes võimalike lisatõenditega hiljemalt 20.11.2025.

Toetuse saaja 20.11.2025 vastuses otsuse eelnõu kohta jääb toetuse saaja järelevalvemenetluse raames esitatud seisukohtade juurde. Täiendavalt on toetuse saaja lisanud järgnevat:

- 1) hea haldustavaga ei ole kooskõlas korduva järelevalvemenetluse algatamine ja otsuse tegemine;
 - 2) järelevalve- ja kohtumenetluse pikad menetlusajad;
 - 3) rakendusüksus osales hanke alusdokumentide ülevaatomisel;
 - 4) STS § 45 lg 5 vastuolu Põhiseadusega;
 - 5) toetuse saajale on ootamatu kohustus tagasimakse korral.
-
- 1) Rakendusüksus selgitab, et nimetatud juhtum on läbinud kohtumenetluse, kus kohus jäi seisukohale, et rikkumine esineb kahel juhul – kasutatud on maksuvõlaga alltöövõtjaid ning põhjendamatu ja ebaproportsionaalne vastavustingimus ning tühistas varasema otsuse, sest finantskorrektsiooni määr oli põhjendamatult kõrge ning nüüd täiendava kaalumise tulemusel jõudis rakendusüksus seisukohale, et proportsionaalne finantskorrektsiooni määr on 2%. Finantskorrektsiooni määra kaalumisel on muuhulgas arvestatud asjaoluga, et rakendusüksus hangete kontrollimisel rikkumist ei tuvastanud, vaid selleni jõudis audit oma tavapärase valimipõhise kontrollimise tulemusel. Nende rikkumiste osas pole toetuse saaja oma 20.11.2025 vastuses täiendavaid argumente toonud, vaid on nentunud, et etteheidetavad rikkumised on kerged. Ka toetuse saaja ise on oma vastuses märkinud, et rakendusüksusel on diskretsiooniotsus järelevalvemenetluse algatamiseks.
 - 2) Märkime, et ka toetuse saaja on välja toonud, et kohtupidamine on aeglane, seega ei saa olla üllatuseks, et menetlus on peale finantskorrektsiooni otsuse tegemist nii kaua kestnud. Kohtumenetluse kestus ei ole argumendiks, miks rakendusüksus ei saaks või ei peaks kohaldama rikkumise korral finantskorrektsiooni. Seda enam, et kohus on rikkumisi osaliselt jaatanud ning jõudnud järeldusele, et tegemist on Euroopa Liidu eelarvele finantsmõju omavate rikkumistega. Rakendusüksuse hinnangul on toetuse saaja põhjendamatult võtnud menetlustähtaegade tähtsust arvestamise algusajaks hankelepingu sõlmimise. Selgitame, et RHS § 73 lg 3 punkt 3 viitab hankemenetlusele, kuid rakendusüksus teostab järelevalvet, mitte ei osale hankemenetluses. Tunnustatud vandeadvokaadina peaks olema teada asjaolu, et õigusvaidlused kohtutes võtavadki kaua aega ning seda panna süüks rakendusüksusele on meelevaldne.

- 3) Rakendusüksus ei nõustu toetuse saaja käsitlesega - juhul kui rakendusüksus osaleb hankemenetluses vaatlejana ja teostab järelevalvet, siis lasub hanke õiguspärasuse vastutus rakendusüksusel. Selgitame, et ka Tallinna Halduskohus on oma otsuses asjas nr 3-22-1835 välja toonud: „Samas ei ole üksnes see asjaolu vaidlustatud otsuste tühistamise aluseks, kui hiljem on tuvastatud rikkumised, mis tingivad finantskorrektsiooni otsuse tegemise. Varasemast vastustaja tegevusest toetuse andmisel ei saa kaebaja tuletada õiguspärast ootust, et rikkumiste tuvastamisel ei järgne finantskorrektsiooni.“ Rakendusüksus on ka varasemalt selgitanud, et rakendusüksuse poolt hankedokumentidele antud kooskõlastusel ei ole eelhaldusakti iseloomu ning ei saa tekitada kaebajas õiguspärast ootust sellele, et hankedokumentide õigusvastasusele tuginedes kaebaja suhtes edaspidi finantskorrektsiooni ei tehta. Samasugust õiguskindlust ei saa anda ka varasemad järelevalved ja kontrollid. Euroopa Kohus on asjas C-349/17 tehtud kohtuotsuse punktides 105 ja 106 leidnud, et liikmesriigi asutus, kes on abi ebaseaduslikult andnud, ei saa tekitada abi saajas õiguspärast ootust, et abi on õiguspärane. Tallinna Halduskohus on 08.11.2023 otsuses nõustunud, et varasemast vastustaja tegevusest toetuse andmisel ei saa kaebaja tuletada õiguspärast ootust, et rikkumiste tuvastamisel ei järgne finantskorrektsiooni. Tallinna Ringkonnakohus ei ole halduskohtu käsitlust kohtuotsuses ümber lükanud. Seega vastutus hankemenetluse korrektse läbiviimise eest lasub ikkagi toetuse saajal.
- 4) Toetuse saajat esindab kogenud advokaat, kuid vastuses finantskorrektsiooni otsuse eelnõule on viidatud, et STS § 45 lõige 5 ei ole kooskõlas Põhiseadusega. Samas ei ole toetuse saaja esindaja märkinud, millise konkreetse Põhiseaduse sättega STS § 45 lõige 5 kooskõlas ei ole. Rakendusüksus on seisukohal, et vaatamata normi viite puudumisele ei ole finantskorrektsiooni otsuse tegemine käesolevas vaidluses aegumise tõttu õigusvastane. Lisaks selgitame, et Tallinna Halduskohus jõudis otsuses nr 3-22-1835 järeldusele, et ehkki RHS 73 lg 3 p 1 kohaselt lõpeb hankemenetlus hankelepingu sõlmimisega, ei tulene sellest, et sellest hetkest hakkab kulgema STS2014-2020 § 45 lg 5 alusel finantskorrektsiooni tegemiseks ette nähtud tähtaeg ning Tallinna Ringkonnakohus nõustus kohtuotsuses halduskohtu seisukohaga, et vastustaja ei ole finantskorrektsiooni otsuse tegemisel ületanud seaduses sätestatud tähtaega.
- 5) Rakendusüksuse hinnangul ei saa tulla toetuse saajale üllatuslikult asjaolu, et rikkumise korral nõutakse mitteabikõlbliku toetuse osa tagasi maksmist, sest nii TAT käskkirjas kui ka TROs on viide finantskorrektsiooni rakendamise korral rakendusüksuse õigusena muuhulgas toetuse tagasinõudmine.

5) Otsuse resolutsioon

Võttes arvesse eelkirjeldatud asjaolud ja põhjendused ning tuginedes käesolevas otsuses väljatoodud õiguslikele alustele, rakendusüksus

otsustab:

1. lugeda projektis nr 2014-2020.2.04.19-0085 „Kesksaigla infrastruktuuri kaasajastamine riskipiirkonnas“ hangete 207043 ja 210578 seotud kuludest mitteabikõlblikuks kokku **288 026,43 eurot**, millest Euroopa Regionaalarengu Fondi toetus moodustab 216 019,56 eurot ja omafinantseering 72 006,87 eurot;
2. lugeda projektis nr 2014-2020.2.04.16.0009 „Ida-Viru Kesksaigla Ahtme esmatasandi tervisekeskuse loomine“ hangete 207043 ja 210578 seotud kuludest mitteabikõlblikuks kokku **31 669,71 eurot**, millest Euroopa Regionaalarengu Fondi toetus moodustab 23 752,28 eurot ja omafinantseering 7 917,43 eurot;
3. vähendada projektides nr 1 ja 2 riigihangetega nr 207043 ja 210578 seotud abikõlblikke kulusid 2% võrra;
4. nõuda toetuse saajalt tagasi projekti nr 1 raames välja makstud toetus summas 216 019,56 eurot ja projekti nr 2 raames välja makstud toetus summas 23 752,28 eurot, kokku **239 771,84 eurot**;
5. toetuse saajal kanda 60 kalendripäeva jooksul alates käesoleva otsuse kehtima hakkamise päevast projektide nr 1 ja 2 raames tagastatav toetus summas 239 771,84 eurot talle

sobivale Rahandusministeeriumi pangakontole

- SEB Pank – a/a EE891010220034796011 (SWIFT: EEUH22X) või
- Swedbank – a/a EE932200221023778606 (SWIFT: HABA22X) või
- Luminor Bank EE701700017001577198 (SWIFT: NDEA22X) või
- LHV Pank EE777700771003813400 (BIC/SWIFT: LHV222)

viitenumbri 2800082912. Selgituseks märkida projekti number ja otsuse number;

6. teha rakendusasutusele ettepanek vähendada projekti nr 1 tegevuse nr 4 eelarvet otsuse resolutsiooni punktis 1 märgitud summade osas;
7. muuta projekti nr 2 osas tehtud rahandusministri 23.05.2017 otsuse nr 048 punkte 3-5 alljärgnevalt:

„3. Projekti abikõlblikud kogukulud on 1 625 663,62 (üks miljonit kuussada kakskümmend viis tuhat kuussada kuuskümmend kolm ja kuuskümmend kaks senti) eurot.

4. Toetuse määr on 75 protsenti projekti abikõlblikest kuludest ja maksimaalne suurus 1 219 247,72 eurot.

5. Omafinantseeringu minimaalne määr on 25 protsenti projekti abikõlblikest kuludest ja suurus vähemalt 406 415,90 eurot.“;

Otsuse peale võib esitada vaide Riigi Tugiteenuste Keskusele STS-is ja HMS-is sätestatud tingimustel ja korras 30 päeva jooksul, arvates päevast, mil vaide esitaja sai või pidi teada saama oma õiguste rikkumisest.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Sams

toetuste rakendamise osakonna juhataja

Koostaja: Merike Kraam
5340 5168
Merike.Kraam@rtk.ee